

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci navrhovateľov **1) D. K.**, zomrelej X., naposledy bytom M.Š.M., **2) J. K.**, bytom M.Š.M., **3) J. M.**, bytom H.H. **4) J. C.**, bytom T. **5) J. K.**, bytom Č., navrhovatelia 2), 3), 4) a 5) zastúpení spoločnosťou Fridrich Paľko, s. r. o., so sídlom v Bratislave, Grösslingová č. 4, proti odporkyniam **1) E. G.**, bytom M.Š.M. a **2) K. H.**, bytom Č., **o návrhu na určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti**, vedenej na Okresnom súde Piešťany pod sp. zn. 5 C 171/2009 na dovolanie navrhovateľov 2) až 4) voči rozsudku Krajského súdu v Trnave z 3. februára 2015 sp. zn. 9 Co 57/2014, takto

r o z h o d o l :

Rozsudok Krajského súdu v Trnave z 3. februára 2015 sp. zn. sp. zn. 9 Co 57/2014, ako aj rozsudok Okresného súdu Piešťany z 24. septembra 2013 č. k. 5 C 171/2009 – 243 **z r u š u j e** a vec **v r a c i a** súdu prvého stupňa na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Piešťany rozsudkom z 24. septembra 2013 č. k. 5 C 171/2009 – 243 zamietol návrh navrhovateľov, ktorým sa domáhali určenia, že navrhovateľka v 1. rade a J. K., nar. X. zomrelý X., naposledy bytom Š.Š., boli ku dňu jeho smrti ako manželia bezpodielovými spoluvlastníkmi nehnuteľnosti, pozemku evidovaného Katastrálnym úradom v Trnave, Správou katastra H., ako parcela reg. „C“ č. X.X. o výmere 663 m² (druh pozemku – zastavené plochy a nádvoría), ktorý je situovaný v obci M., k. ú. M.; pozemku evidovaného Katastrálnym úradom v Trnave, Správou katastra H., ako parcela reg. „C“ č. X.X. o výmere 427 m² (druh pozemku – záhrada), ktorý je situovaný v obci M., k. ú. M.. Navrhovateľov 1) až 5) zaviazal spoločne a nerozdielne zaplatiť odporkyniam 1) a 2) náhradu trov právneho zastúpenia v sume 1.065,43 Eur do 15 dní od právoplatnosti rozsudku. Rozhodol tak z dôvodu, že navrhovatelia nepreukázali existenciu platnej zmluvy k parcele č. X.X. z roku 1967 na základe ktorej navrhovateľka 1) a jej nebohý manžel mali odkúpiť od L. K. a jeho manželky. Pôvodná parcela č. X. (z ktorej bola odčlenená parcela č. X.X.) bola skonfiškovaná D. E.. Na základe prídelovej listiny z 23. augusta 1962 vydaná pre rodičov

A. G. (pôvodnej odporkyňi, právnej predchodkyňi odporkyň – poznámka NS SR) bola zapísaná v roku 1963 do majetkovej podstaty PK vložky č. X. a A. G. bola vedená ako vlastníčka parcely č. X.. Navrhovateľka 1) a s manželom do držby v stúpili v roku 1967. Konštatoval, že ak by navrhovateľka 1) a jej manžel boli pri nadobúdaní parcely náležite opatrní v obvyklej miere a na príslušnom katastrálnom úrade si overili, či nadobúdajú parcelu od skutočného vlastníka, zistili by, že k parcele svedčí vlastníctvo A. G. už od roku 1963, nemohli byť preto dobromyseľní už pri začatí hospodárenia na parcele. Ďalší dôvod nedobromyseľnosti je skutočnosť, že v čase stavby domu na parcele navrhovateľkou 1) a jej manžela nadobudol právoplatnosť rozsudok Okresného súdu Trnava z 21. novembra 1966 č. k. 11 C 110/1964, v ktorom sa ako predbežná otázka riešilo vlastníctvo A. G. k parcele č. X./11, kde účastníkmi konania bola A. G. ako navrhovateľka a odporca bol pán V. bývajúci na Š. ulici v M..

Krajský súd v Trnave na odvolanie navrhovateľov rozsudkom z 3. februára 2015 sp. zn. 9 Co 57/2014 rozsudok súdu prvého stupňa ako vecne správny potvrdil. Odvolací súd sa plne stotožnil s odôvodnením súdu prvého stupňa pokiaľ išlo o vlastnícky nárok navrhovateľov k pozemkom parcelných č. X.X. a X.X. v k. ú M. titulom vydržania. Poukázal na výpoveď pôvodnej odporkyne A. G., ktorá pri výsluchu pred súdom prvého stupňa 15. júna 2011 uviedla, že keď sa začalo stavať na ich pozemku a vymerali Š. ulicu, bola na MNV povedať, že je to ich parcela. Keď začali na Š. ulici stavať, dali jedného občana na súd (išlo o konanie sp. zn. 11 C 110/1964). Za pozemok zaplatili prídelovú cenu, zaplatili celý pozemok a v dedičskom konaní po rodičoch ho zapísali na ňu. Hneď po zapísaní prídelu predala tri pozemky. Obyvatelia Š. ulice jej nadávali, vyhrážali sa jej. Chceli pozemky zadarmo, ona im ich nemohla darovať, na prídelovú cenu sa zložili všetci súrodenci. Všetci obyvatelia obce vedeli, že, že pozemok patrí jej. Dali zamerať celú ulicu, aby vedeli, akú výmeru má každý. Vypovedala, že K. prišiel za ňou, aby mu to podpísala, chcel to zadarmo. Nebohý manžel navrhovateľky 1) spolu s navrhovateľkou 1) boli potom za ňou. Pôvodne chcel odkúpiť tieto pozemky, neskôr sa však nedohodli, lebo nechcel za pozemky zaplatiť. Zo svedeckej výpovede starostky obce M. vyplynulo, že o spore pôvodnej odporkyne s jedným z majiteľov domov na Š. ulici (sp. zn. 11 C 110/1964) sa vedelo v celej obci. Západoslovenský KNV v Bratislave listom zo 7. mája 1965 bratovi pôvodnej odporkyňi na jeho dopyt – sťažnosť odpovedal, že v prípade výstavby rodinných domov na Š. ulici v M. došlo k pochybeniu zo strany bývalého ONV v H., ktorý vydal stavebníkom rozhodnutie o prípustnosti k stavbe bez vyžadovania preukázania vlastníctva k pozemkom. Súhlas na zastavenie pozemku dávalo bývalé JRD, ktoré však bolo len užívateľom pozemku. Súhlas mohol dať len vlastník. Aj odvolací súd konštatoval, že navrhovateľka 1) a jej nebohý manžel neboli pri nadobúdaní pozemkov opatrní v obvyklej miere. Ako držiteľia sporných pozemkov neboli dobromyseľní v tom, že im vec vlastnícky patrí.

Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podali dovolanie navrhovateľa 2) až 5). Jeho prípustnosť odôvodnil ustanovením § 237 ods. 1 písm. f/ O. s. p. Navrhol, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok odvolacieho súdu, ako aj súdu prvého stupňa zrušil a vec mu vrátil súdu prvého stupňa na ďalšie konanie. Nesúhlasili s odôvodnením rozhodnutia súdu prvého stupňa, s ktorými sa odvolací súd vo svojom rozhodnutí stotožnil. Pani G. nikomu, ale najmä právnym predchodcom navrhovateľov, ani samotným navrhovateľom neoznámila, že sa stala vlastníčkou pozemkov pod ich domom. V konaní nebolo preukázané, že by právni predchodcovia navrhovateľov disponovali informáciami o zápise vlastníckeho práva pani G., ktoré by boli objektívne spôsobilé založiť stratu dobromyseľnosti ich držby pozemkov. Súdny nebrali do úvahy na odlišný význam katastra v 60–tych rokoch 20. Storočia v porovnaní s dnešnou dobou. Medzi evidenciou v pozemkovej knihe a skutočným stavom existoval zásadný nesúlad až do takej miery, že evidencia prakticky stratila svoje opodstatnenie a od začiatku päťdesiatych rokov význam pozemkovej knihy upadol a od ďalšieho vedenia a dopĺňovania katastra sa upustilo. Pre nadobudnutie vlastníckeho práva k pozemku ani domu nebolo potrebné vykonať žiadny zápis v evidencii. Nie je správny záver, že bolo bežnou opatrnosťou vlastníka usporiadanie týchto vzťahov v pozemkovej knihe, či inej evidencii. Požiadavka v tom smere, že pri riadnej opatrnosti by si osoba pri kúpe pozemku alebo dostavaní domu dala vlastnícke právo zapísať do evidencie a pri tom by bola zistená nezrovnalosť v evidencii, neobstojí. Súdom prvého stupňa, ako aj odvolací súd vec nesprávne právne posúdili, keďže nepoužili správnu právnu úpravu (najmä úpravu o význame pozemkovej knihy po účinnosti zákona č. 141/1950 Zb.) a následnú právnu argumentáciu založili na tomto nesprávnom predpoklade. Takýmto postupom a rozhodnutiami súdov sa účastníkovi konania odníma možnosť konať pred súdom, čím dochádza aj k porušeniu základného práva na spravodlivé súdne konanie. Garantované čl. 46 ods. 3 Ústavy SR ako aj čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

Odporkyne sa k dovolaniu navrhovateľov 2) až 5) písomne nevyjadrili.

Najvyšší súd Slovenskej republiky, ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O. s. p.), po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania (§ 240 ods. 1 O. s. p.) zastúpený advokátom proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť týmto opravným prostriedkom (§ 238 ods. 1 O. s. p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O. s. p.), preskúmal napadnutý rozsudok odvolacieho súdu a dospel k záveru, že ho treba zrušiť, pretože je postihnuté vadou podľa § 237 písm. b/ O. s. p. Danosť tejto vady zakladá prípustnosť dovolania bez ohľadu na procesnú formu a spôsob rozhodnutia súdu.

Podľa § 236 ods. 1 O. s. p. dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa. V prejednávanej veci odvolací súd rozhodol rozsudkom.

Dovolanie je tiež prípustné proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol zmenený rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej (§ 238 ods. 1 O. s. p.).

V zmysle § 241 ods. 2 O. s. p. môže byť dovolanie podané iba z dôvodov, že a/ v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237 O. s. p., b/ konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci a c/ rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Dovolací súd je podľa zákona (§ 242 ods. 1 O. s. p.) viazaný nielen rozsahom dovolania, ale i v dovolaní uplatnenými dôvodmi a obligatórne sa zaoberá procesnými vadami uvedenými v § 237 O. s. p. a tzv. inými vadami konania, pokiaľ mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. Dovolacie dôvody pritom posudzuje podľa ich obsahu.

Najvyšší súd Slovenskej republiky je oprávnený rozhodnutie odvolacieho súdu preskúmať len v rozsahu, v ktorom bol jeho výrok napadnutý, pričom je viazaný uplatneným dovolacím dôvodom, vrátane toho, ako ho dovolateľ obsahovo vymedzil (§ 242 ods. 1 O. s. p.). Dovolací súd nie je viazaný rozsahom dovolacích návrhov v prípadoch uvedených v ustanovení § 242 ods. 2 písm. a/ až d/ O. s. p. Ak nejde o vady uvedené v § 237 O. s. p., neprihliada na vady konania, ktoré neboli uplatnené v dovolaní, iba že by tieto vady mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci.

Ustanovenie § 237 O. s. p. pripúšťa dovolanie proti každému rozhodnutiu (rozsudku alebo uzneseniu) odvolacieho súdu, ak konanie, v ktorom bolo vydané, je postihnuté niektorou zo závažných procesných väd. Podľa tohto ustanovenia je dovolanie prípustné, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c/ účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f/ účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom, g/ rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát. Dovolací súd nezistil, že by konanie bolo postihnuté niektorou z vyššie uvedených väd v zmysle § 237 písm. a/, c/ až g/ O. s. p.

Podľa § 237 písm. b/ O. s. p. dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak ten, kto v konaní vystupoval ako účastník konania nemal spôsobilosť byť účastníkom konania.

Z obsahu spisu vyplýva, že navrhovateľka 1) zomrela X. (vid' osvedčenie o dedičstve z 24. apríla 2014 sp. zn. 26 D 824/2013, Dnot 243/2013).

Podľa § 19 O. s. p. spôsobilosť byť účastníkom konania má ten, kto má spôsobilosť mať práva a povinnosti; inak len ten, komu ju zákon priznáva.

Podľa § 7 ods. 1 a 2, veta prvá Občianskeho zákonníka spôsobilosť fyzickej osoby mať práva a povinnosti vzniká narodením. Túto spôsobilosť má aj počaté dieťa, ak sa narodí živé. Smrťou táto spôsobilosť zanikne.

Každý fyzickej osobe zákon od narodenia priznáva spôsobilosť mať práva a povinnosti. Spôsobilosť na práva a povinnosti trvá počas celého života, nemožno ju odňať a nemožno ju ani obmedziť. Spôsobilosť na práva a povinnosti zaniká smrťou. Spôsobilosť byť účastníkom konania znamená spôsobilosť subjektu mať procesné práva a povinnosti, teda spôsobilosť byť účastníkom konania má ten, kto má spôsobilosť mať práva a povinnosti. Procesnoprávna spôsobilosť splýva so subjektivitou hmotnoprávnou.

Okresný súd rozhodol rozsudkom 24. septembra 2013. Krajský súd rozsudok súdu prvého stupňa potvrdil rozsudkom, ktorý vydal 3. februára 2015. Z uvedeného vyššie je preukázané, že konal s navrhovateľkou 1), hoci tejto spôsobilosť mať práva a povinnosti a tým byť účastníčkou konania zanikla smrťou X.. V konaní teda vystupovala ako účastníčka konania, hoci nemala už spôsobilosť byť účastníkom konania.

Rozhodnutia oboch súdov trpia vadou podľa § 237 písm. b/ O. s. p. a preto dovolací súd musel obe rozhodnutia zrušiť.

Najvyšší súd Slovenskej republiky k tomuto podotýka, že oba súdy sa nemali ako dozvedieť skutočnosť, že navrhovateľka 1) zomrela, lebo ani právny zástupca navrhovateľky 1), ale ani ďalší navrhovatelia túto skutočnosť neoznámili súdom. Úmrtie navrhovateľky 1) neuviedli ani v odvolaní voči rozsudku okresného súdu, ale dokonca ani v dovolaní voči rozsudku krajského súdu.

Z dovolacieho dôvodu navrhovateľov 2) až 5), ktorý podali podľa § 237 písm. f/ O. s. p. vyplýva, že v podstate ako dovolací dôvod uplatňujú ustanovenie § 241 ods. 2 písm. c/ O. s. p. Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a aplikuje konkrétnu právnu normu na zistený skutkový stav. Právne posúdenie veci je nesprávne, ak odvolací súd posúdil vec podľa normy, ktorá na daný skutkový stav nedopadá, alebo právnu normu síce určil správne, avšak nesprávne ju interpretoval alebo ju na daný skutkový stav nesprávne aplikoval.

Vzhľadom na vyššie uvedenú procesnú vad (§ 237 písm. b/ O. s. p.) sa dovolací súd sa v tomto štádiu konania uvedeným dovolacím dôvodom nezaoberal. Dovolací súd však podotýka, že pod odňatím možnosti konať pre súdom treba rozumieť taký postup súdu, ktorým sa účastníkovi konania odnímajú tie jeho procesné práva, ktoré mu zákon priznáva. O vadu konania, ktorá je z hľadiska § 237 písm. f/ O. s. p. významná ide najmä vtedy, ak súd v konaní postupoval v rozpore so zákonom, prípadne s ďalšími všeobecne záväznými právnymi predpismi a týmto postupom odňal účastníkovi konania jeho procesné práva, ktoré mu právny poriadok priznáva. Takáto vada konania znamená porušenie základného práva účastníka súdneho konania na spravodlivý súdny proces, ktoré právo zaručujú v podmienkach právneho poriadku Slovenskej republiky okrem zákonov aj čl. 46 a nasl. Ústavy Slovenskej republiky ďalej len „ústava“) a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“). Nesprávne právne posúdenie veci je síce relevantným dovolacím dôvodom (rovnako ako tzv. iná vada konania podľa § 241 ods. 2 písm. b/ O. s. p.), samo osebe ale prípustnosť dovolania nezakladá (nemá základ vo vade konania v zmysle § 237 O. s. p. – nespôsobuje zmätočnosť rozhodnutia).

V novom rozhodnutí rozhodne odvolací súd znovu aj o trovách pôvodného a dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O. s. p.).

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 26. apríla 2016

JUDr. Mária Š r a m k o v á, v.r.
predsedníčka senátu

Za správnosť vyhotovenia : Vanda Šimová